Lietas Nr. A420116325
A42-01163-25
ECLI:LV:ADRJLTN:2025:0711.A420116325.2.S

Administratīvā rajona tiesa

Liepājas tiesu nams

SPRIEDUMS

Latvijas tautas vārdā

Liepājā 2025. gada 11. jūlijā

Tiesa šādā sastāvā: tiesnese Kristīne Brokane,

piedaloties pieteicējas /SIA Nosaukums A/ pilnvarotajam pārstāvim – zvērinātam advokātam /Persona D/,

atbildētājas – Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes – Valsts vides dienesta pārstāvim /Persona C/,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc/SIA Nosaukums A/ pieteikuma par Valsts vides dienesta ģenerāldirektora 2025. gada 6. janvāra lēmuma Nr. 7.3./CS/18/2025 „Par Valsts vides dienesta Dienvidrietumu reģionālās vides pārvaldes 2024. gada 4. septembra lēmumu Nr. 260-23/2024” atcelšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Valsts vides dienesta (turpmāk – dienests) ģenerāldirektora 2025. gada 6. janvāra lēmumu Nr. 7.3./CS/18/2025 „Par Valsts vides dienesta Dienvidrietumu reģionālās vides pārvaldes 2024. gada 4. septembra lēmumu Nr. 260-23/2024”(turpmāk – Lēmums) nolemts atstāt negrozītu dienesta Dienvidrietumu reģionālās vides pārvaldes (turpmāk – vides pārvalde) 2024. gada 4. septembra lēmumu Nr. 260-23/2024 „Par veicamām rīcībām neatbilstību novēršanai” (turpmāk – sākotnējais lēmums), ar kuru savukārt nolemts divu mēnešu laikā no sākotnējā lēmuma paziņošanas dienas uzdot pieteicējai /SIA Nosaukums A/, pirmkārt, veikt nekustamā īpašuma „/Nosaukums A/”, /Nosaukums B/ pagastā, /Nosaukums C/ novadā, kadastra Nr. /Numurs/, (turpmāk – Objekts) topogrāfisko uzmērīšanu, no iegūtajiem datiem izstrādāt topogrāfisko plānu un iesniegt to vides pārvaldē; otrkārt, pamatojoties uztopogrāfiskās uzmērīšanas datiem, veikt Objekta teritorijā iegūtā materiāla, kas atdalīts no dabiskās vides, aprēķinu, salīdzinot datus no topogrāfiskās uzmērīšanas ar sākotnējo virsmu ietekmētajā teritorijā; aprēķinu sagatavot, izdalot iegūtos dabas resursus pa to veidiem; aprēķinu iesniegt vides pārvaldē.

Lēmums pamatots ar turpmāk norādītiem argumentiem.

[1.1] Objektā veikti divu dīķu rakšanas darbi aptuveni 0,7 ha un 0,1 ha platībā un ne mazāk kā 3 m dziļumā līdz ūdens līmenim, kā rezultātā iegūta smilts un smilts – grants; daļa materiālu no Objekta izvesta. Tādējādi veikta derīgo izrakteņu ieguve likuma „Par zemes dzīlēm” 1. panta 6. punkta izpratnē. Atbilstoši Ministru kabineta 2012. gada 21. augusta noteikumu Nr. 570 „Derīgo izrakteņu ieguves kārtība” (turpmāk – Derīgo izrakteņu ieguves kārtība) 66. punktam par derīgo izrakteņu ieguves vietas topogrāfisko uzmērīšanu un iegūtā apjoma aprēķināšanu atbildīgs ir derīgo izrakteņu ieguvējs. Tā kā nevienai personai nav izsniegta atļauja derīgo izrakteņu ieguvei vai dīķa rakšanai Objektā, neviena persona nav atzinusi sevi par derīgo izrakteņu ieguvēju un attiecīgi nav uzskaitījusi iegūto derīgo izrakteņu apjomu.

[1.2] Lai arī pieteicēja neatzīst sevi par derīgo izrakteņu ieguvēju, tomēr atbilstoši likuma „Par zemes dzīlēm” 6. panta pirmajā daļā noteiktajam no zemes īpašnieka tiek sagaidīta īpaša rūpība un atbildība par viņa īpašumā esošajām zemes

dzīlēm. Minētā likuma 8. pantā noteikts personu loks, kurš uzskatāms par zemes dzīļu izmantotāju; primāri tas ir zemes īpašnieks un tikai tad, ja zemes īpašnieks ir pilnvarojis citu personu vai noslēdzis līgumu par zemes dzīļu izmantošanu, par zemes dzīļu izmantotāju var būt arī trešā persona, kas šajā gadījumā nav konstatējams. Tādējādi par Objektā esošo zemes dzīļu izmantošanu ir atbildīga pieteicēja. Nepastāv arī likuma „Par zemes dzīlēm" 21. panta pirmajā daļā noteiktais izņēmums, kad zemes īpašnieks neatbild par nodarīto kaitējumu. Derīgo izrakteņu ieguve uzsākta laikā, kad Objekts jau piederēja pieteicējai.

[1.3] Kritiski vērtējama iespēja, ka kāda trešā persona varētu bez pieteicējas ziņas sistemātiski laikā no 2019. gada aprīļa līdz 2023. gada maijam veikt vērienīgu derīgo izrakteņu ieguvi. Ja patiesi kāda persona būtu zagusi derīgos izrakteņus, tad pieteicējai kā krietnam un rūpīgam saimniekam būtu bijusi iespēja to apturēt. Nav ziņu, ka pieteicēja ir vērsusies Valsts policijā un dienestā. Pieteicējas vienaldzība neatbrīvo no zemes īpašnieka pienākumiem. Pretēja nostāja būtu klajā pretrunā ar Vides aizsardzības likuma 3. panta pirmās daļas 3. punktā nostiprināto novēršanas principu.

[1.4] Administratīvā procesa likuma 59. panta ceturtā daļa noteic pienākumu iesniegt pierādījumus un informāciju. Pieteicēja kļūdaini uzskata, ka tai ir tiesības nesadarboties. Arī pieteicējas interesēs ir zināt precīzu nelikumīgi iegūto derīgo izrakteņu apjomu. Dienests veic zemes dzīļu izmantošanas un aizsardzības kontroli, bet dienestam nav izziņas iestādes pilnvaru. Administratīvais process neliedz pieteicējai vērsties Valsts policijā ar lūgumu uzsākt kriminālprocesu, lai ar izziņas metodēm noskaidrotu iespējami citu zemes dzīļu ieguvēju. Vienlaikus pieteicēja nav atbrīvojama no Lēmuma izpildes.

[2] 2025. gada 7. februārī Administratīvajā rajona tiesā saņemts pieteicējas pieteikums par Lēmuma atcelšanu. Pieteikums pamatots ar turpmāk norādītiem argumentiem.

[2.1] Dienests nav konstatējis, kurš veicis dīķu rakšanas darbus un smilts ieguvi; pieteicēja to nav darījusi, kā arī nav izvedusi materiālu no Objekta. Tādējādi pieteicējai nebija arī vajadzības saņemt nepieciešamās atļaujas. Pieteicējas darbības veids ir piena lopkopība. Objektu 20,6 ha platībā pieteicēja iegādājās 2018. gada 1. novembrī, lai izmantotu savā darbībā. Pieteicēja nevar būt atbildīga par citu personu prettiesisko darbību. Zemes īpašniekam ir tiesības nevis pienākums, kā to tulko dienests, izmantot zemes dzīles. Derīgo izrakteņu ieguves kārtības kontekstā ar derīgo izrakteņu ieguvēju saprot personu, kura fiziski iegūst derīgos izrakteņus, nevis par to neskaidrību gadījumā atzīstams zemes īpašnieks. Ir pamats atsaukties arī uz Vides aizsardzības likuma 3. panta pirmās daļas 1. punktu, kas ietver principu, ka maksā piesārņotājs. Tādējādi attiecīgie pienākumi ir jāuzņemas personai, kura smilti ieguvusi. Dienesta likuma „Par zemes dzīlēm" 8. panta interpretācija ir pretrunīga un prettiesiska. Zemes dzīļu izmantošana un zemes izmantošana ir dažādas darbības. Pieteicēja nav paredzējusi būvēt ceļu vai laukumu, līdz ar to tai nebija vajadzības iegūt smilti.

[2.2] Vieta, kurā konstatēti rakšanas darbi, atrodas meža masīvā, kas netiek izmantots piena lopkopībā. Pieteicēja, lai nodrošinātu īpašuma aizsardzību, ir uzstādījusi barjeru un to remontē, taču tā tiek regulāri bojāta, salaužot konstrukciju un slēdzeni. /SIA Nosaukums B/ sniegtā informācija apstiprina, ka arī citi zemju īpašnieki nevar pienācīgi nodrošināties pret prettiesiskām darbībām un nav varējuši ne apturēt, ne arī noskaidrot informāciju par rakšanas darbu veicējiem.

[2.3] Sakarā ar nelikumīgu smilts iegūšanu pieteicēja 2024. gada 16. septembrī vērsās Valsts policijā, kas 2024. gada 2. decembrī lēma par atteikšanos uzsākt kriminālprocesu, jo izdarīts maznozīmīgs noziedzīgs nodarījums. Turklāt 2024. gada 5. novembrī Valsts policija pieprasīja informāciju no dienesta, kas to nesniedza, līdz ar to Lēmumā nepatiesi norādīts, ka dienestam nav ziņu par pieteicējas vēršanos policijā. Tādējādi Lēmumā arī nepamatoti norādīts, ka pieteicēja nav pielikusi pūles, lai nepieļautu trešo personu piekļuvi Objektam.

[2.4] Atsauce uz Administratīvā procesa likuma 59. panta ceturto daļu nav pamatota, jo pieteicēja nevar iesniegt to, kas nav tās rīcībā. Dienests ignorējis arī Administratīvā procesa likuma 59. panta otrajā daļā teikto, ka, iegūstot informāciju, iestāde var izmantot visas tiesiskās metodes. Likumdevējs dienestam ir piešķīris plašas iespējas, lai noskaidrotu nepieciešamos apstākļus; dienests nevar aprobežoties tikai ar pieteicējas sniegto informāciju un pierādījumiem.

[2.5] Dienests nav ievērojis Administratīvā procesa likuma 66. pantā noteikto prasību apsvērt administratīvā akta izdošanas vai tā satura lietderību. Pieteicējai uzliktie pienākumi prasa nesamērīgi lielus resursus attiecībā pret nodarīto kaitējumu. Dienests nav norādījis uz ievērojamu sabiedrības ieguvumu.

[3] Dienests tiesai sniegtajā rakstveida paskaidrojumā pieteikumu neatzīst, pamatojoties uz Lēmumā minēto, papildus paskaidrojot turpmāko.

[3.1] Dienests nav apgalvojis, ka zemes īpašniekam ir pienākums izmantot savā īpašumā esošos derīgos izrakteņus. Likuma „Par zemes dzīlēm" 1. panta 27. punktā ir sniegta zemes īpašnieka definīcija, kurā nav atrunātas ne tiesības, ne

pienākumi. Pieteicēja ir kļūdaini piemeklējusi tiesību normu sava viedokļa pamatošanai. Vienlaikus no apgalvojuma, ka zemes īpašniekam nav pienākuma iegūt derīgos izrakteņus, neizriet secinājums, ka zemes īpašnieks *a priori* nevar būt atbildīgs par derīgo izrakteņu ieguvi. Savukārt princips – piesārņotājs maksā – attiecas uz piesārņojošo darbību seku novēršanu un lietā nav piemērojams. Tā kā neviena persona nav saņēmusi atļauju iegūt derīgos izrakteņu Objektā, pieteicēja kļūdaini norāda uz neeksistējošu personu, kurai it kā būtu vajadzējis uzņemties atbildību par pieteicējas īpašumu. Pieteicēja nav pierādījusi, ka šāda persona pastāv.

[3.2] Likuma „Par zemes dzīlēm" 8. pants noteic zemes īpašnieka statusu tieši attiecībā uz zemes dzīlēm. Tas, ka pieteicēja nodarbojas arī ar lauksaimniecību, neatbrīvo pieteicēju no zemes īpašnieka statusa minētās normas izpratnē. Pieteicējas norāde, ka smiltis var izmantot tikai ceļu un laukumu izbūvē, vērtējams kritiski. Turklāt zemes īpašnieka statuss nav atkarīgs no tā, kādam nolūkam derīgie izrakteņi iegūti.

[3.3] Objektā iegūts materiāls vismaz 23 712 m^3 apjomā. Smilts pārdošanas cena vidēji ir 4 līdz 6 *euro*/m^3. Pieteicējas uzsvērtā vienaldzība par ievērojama apjoma derīgo izrakteņu vismaz 100 000 *euro* vērtībā „pazušanu" nav saprātīga un neatbilst saimnieciskajai realitātei. Tā kā derīgie izrakteņi iegūti bez atļaujas, dabas resursu nodoklis ir jāmaksā desmitkāršā apmērā; attiecīgi pieteicējas izdevumi nodokļa veidā varētu būt vismaz 85 363,20 *euro*. Tādējādi pieteicēja ir ieinteresēta slēpt ieguvi, lai izvairītos no nodokļa samaksas. Tas, ka pieteicēja, iespējams, formāli ir vērsusies Valsts policijā par ceļa barjeras bojāšanu, tikai liecina par pieteicējas mērķi radīt priekšstatu par it kā veiktām darbībām Objekta aizsardzībai. Pieteicēja nenorāda, ka būtu vērsusies policijā par nelegālu derīgo izrakteņu ieguvi.

[3.4] Atbilstoši Derīgo izrakteņu ieguves kārtībā noteiktajam derīgo izrakteņu ieguvējam ir pienākums pašam veikt uzskaiti. Tā kā pieteicēja to nav darījusi, ir nepieciešams precīzi noskaidrot iegūto derīgo izrakteņu apjomu ar topogrāfiskās uzmērīšanas palīdzību. Neiegūstot precīzus datus, pieteicēja apgrūtina dabas resursu nodokļa aprēķināšanu un attiecīgi izvairās no tā savlaicīgas samaksas. Tāpat pieteicējai kā ieguvējai saskaņā ar Derīgo izrakteņu ieguves kārtības 74. punktu ir pienākums nodrošināt arī atlikušo derīgo izrakteņu krājuma aprēķinu, lai valsts SIA „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs" varētu nodrošināt derīgo izrakteņu krājumu uzskaiti un bilanci, kā to nosaka likuma „Par zemes dzīlēm" 5. panta pirmā daļa.

[4] Tiesas sēdē pieteicējas pārstāvis pieteikumu uzturēja, savukārt dienesta pārstāvis pieteikumu neatzina.

Motīvu daļa

[5] Tiesa, noklausoties lietas dalībnieku paskaidrojumus, izvērtējot lietas apstākļus un lietā esošos pierādījumus, secina, ka pieteikums ir noraidāms.

[6] Lietā nav strīda par to, ka Objektā ir veikta derīgo izrakteņu, proti, smilts un smilts – grants ieguve, kā arī par to, ka daļa no iegūtā materiāla no Objekta ir izvesta.

Lietā vērtējams, vai ir pamatots pieteicējai tieši kā Objekta īpašniecei uzliktais pienākums veikt topogrāfisko uzmērīšanu, no iegūtajiem datiem izstrādāt topogrāfisko plānu un iesniegt to vides pārvaldē, kā arī, pamatojoties uz topogrāfiskās uzmērīšanas datiem, veikt Objekta teritorijā iegūtā materiāla, izdalot iegūtos dabas resursus pa veidiem, aprēķinu.

[7] Derīgo izrakteņu ieguve saskaņā ar likuma „Par zemes dzīlēm" 1. panta 6. punktu ir darbu komplekss derīgo izrakteņu atdalīšanai no to dabiskās vides.

Konkrētajā gadījumā dienests ir konstatējis, ka Objekta teritorijā ilgstoši, proti, no 2019. gada aprīļa līdz 2023. gada maijam, turklāt ievērojamā apjomā (kā norādīts dienesta paskaidrojumos – vismaz 23 712 m^3) ir notikusi derīgo izrakteņu ieguve, ko apliecina 2024. gada 2. augustā sastādītais Ziņojums par pārbaudes rezultātiem Nr. 260-23/2024, kas tapis pēc 2024. gada 10. jūlijā un 18. jūlijā vides pārvaldes inspektoru Objektā veiktās neplānotās tematiskās pārbaudes (*lietas 47.-56. lapa*).

Atbilstoši likuma „Par zemes dzīlēm" 6. panta pirmajai daļai zemes dzīles ir neatjaunojama vērtība, kas izmantojama vienlaikus zemes īpašnieku, valsts un sabiedrības labā.

Saskaņā ar likuma „Par zemes dzīlēm" 8. panta pirmo daļu Objektā esošās zemes dzīles konkrētajā gadījumā vispārīgi var izmantot zemes īpašnieks, zemes īpašnieka pilnvarotā persona vai persona, kas ar zemes īpašnieku vai pilnvaroto personu noslēgusi līgumu, kurā norādīts zemes dzīļu izmantošanas veids.

Pieteicēja nav iesniegusi pierādījumus, ka tā būtu kādu citu personu pilnvarojusi izmantot Objektā esošās zemes dzīles, līdz ar to nav pamata uzskatīt, ka atbildība par zemes dzīļu izmantošanu būtu jāuzņemas kādai pieteicējas pilnvarotajai personai.

Likuma „Par zemes dzīlēm" 14. pantā ir uzskaitīti zemes dzīļu izmantotāja pienākumi, tai skaitā ievērot normatīvo aktu prasības, zemes dzīļu izmantošanas licences, bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļaujas vai dabas resursu ieguves atļaujas nosacījumus, veicot darbus, kas saistīti ar zemes dzīļu izmantošanu; ievērot Ministru kabineta apstiprināto derīgo izrakteņu ieguves kārtību; normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā iesniegt nepieciešamos pārskatus par zemes dzīļu izmantošanu; uz sava rēķina rekultivēt zemes dzīļu izmantošanas rezultātā radušos zemes gabala bojājumus atļaujā vai licencē norādītajā termiņā.

Nav strīda, ka konkrētajā gadījumā Objektā derīgo izrakteņu ieguve ir notikusi, neievērojot zemes dzīļu izmantotāja pienākumus.

Lai arī pieteicēja noliedz, ka tā būtu ieguvusi derīgos izrakteņus un tāpēc būtu uzskatāma par zemes dzīļu izmantotāju, tiesa uzskata, ka dienests pamatoti pieteicēju kā Objekta īpašnieci ir uzskatījis par zemes dzīļu izmantotāju, jo pieteicēja kā Objekta īpašniece ir atbildīga par savu īpašumu un tajā notiekošo.

[8] Saskaņā ar Latvijas Republikas Civillikuma (turpmāk – Civillikums) 927. pantu īpašums ir pilnīgas varas tiesība par lietu, t. i. tiesība valdīt un lietot to, iegūt no tās visus iespējamos labumus, ar to rīkoties un noteiktā kārtā atprasīt to atpakaļ no katras trešās personas ar īpašuma prasību. Arī Civillikuma 1038. pants paredz, ka īpašnieks var viņam piederošo lietu valdīt, iegūt tās augļus, izlietot to pēc sava ieskata savas mantas pavairošanai un vispār to lietot visādā kārtā, kaut arī no tam rastos zaudējums citai personai. Savukārt Civillikuma 1039. pants noteic, ka īpašnieks var aizliegt visiem citiem ietekmēt viņa lietu, kā arī to lietot vai izmantot, kaut arī viņam pašam no tam nerastos nekāds zaudējums.

Kā atzīts tiesību doktrīnā, īpašums ir absolūta tiesība, tā ir spēkā attiecībā pret visām trešajām personām, kurām ir pienākums atturēties no īpašuma aizskāruma (*/Persona B/, /Persona A/. Civillikuma komentāri. Trešā daļa. Lietu tiesības. Īpašums. Otrais papildinātais izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2002, 17. lpp.*).

Tiesa piekrīt dienests secinātajam, ka ir apšaubāms, ka pieteicēja vairāku gadu garumā nebija informēta, ka tās īpašumā notiek derīgo izrakteņu ieguve. Tiesa neapšauba pieteicējas norādīto, ka īpašums ir liels un nav pilnībā pārredzams, taču konkrētajā gadījumā ir runa par ievērojamu daudzumu derīgo izrakteņu ieguvi vairāku gadu garumā. Tiesa neuzskata par ticamu, ka pieteicēja vairākus gadus nav apsekojusi savu īpašumu, lai nepamanītu tajā tādas būtiskas izmaiņas. Jebkurā gadījumā, ja pieteicēja nespēj ticami pierādīt, ka tā nav zemes dzīļu izmantotāja savā īpašumā, tai ir pienākums kā īpašniecei uzņemties atbildību par derīgo izrakteņu ieguvi.

[9] Šāds princips, proti, ka atbildīgs ir īpašnieks, konstatējams arī patvaļīgas būvniecības gadījumos.

Interpretējot Būvniecības likuma 19. panta normas kopsakarā ar Civillikuma normām, kurās nostiprinātas nekustamā īpašuma īpašnieka tiesības un pienākumi un no kurām izriet, ka tieši nekustamā īpašuma īpašnieks ir uzskatāms par to personu, kuras ekskluzīvā varā ir lemt par sava īpašuma izmantošanu, uzturēšanu un attiecīgi arī apbūvi (Civillikuma 864., 927. un 1036. pants), Senāts vairākkārt atzinis, ka pamatā tieši nekustamā īpašuma īpašnieks būtu uzskatāms par to personu, kuras uzdevums ir novērst tās īpašumā esošu patvaļīgu būvniecību. Savukārt, ja patvaļīgo būvniecību ir veikusi cita persona (proti, persona, kas nav konkrētā nekustamā īpašuma īpašnieks), jautājumi saistībā ar nekustamā īpašuma īpašnieka īpašuma tiesību aizskārumu, ko radījusi attiecīgā patvaļīgā būvniecība, nekustamā īpašuma īpašnieka un patvaļīgās būvniecības veicēja starpā var tikt risināti civiltiesiskā kārtībā (*Senāta 2019. gada 26. aprīļa sprieduma lietā Nr. SKA-262/2019,ECLI:LV:AT:2019:0426.A420139316.2.S, 9. un 10. punkts, Senāta (Administratīvo lietu departamenta kopsēde) 2019. gada 16. septembra sprieduma lietā Nr. SKA-201/2019,ECLI:LV:AT:2019:0916.A420387314.3.S, 7. punkts, 2022. gada 31. oktobra sprieduma lietā Nr. SKA-86/2022,ECLI:LV:AT:2022:1031.A420223017.14.S, 9. punkts*).

Ņemot vērā, ka derīgo izrakteņu ieguves procesā ir izveidoti dīķi, arī tā ir uzskatāma par būvniecību, tāpēc tiesai šķiet pamatoti šādu būvniecības procesā atzītu principu par īpašnieka atbildību attiecināt arī uz šo gadījumu.

Vienlaikus gan atzīmējams, ka Senāta praksē ir atzīti arī izņēmuma gadījumi, kad ir pamats atkāpties no principa, ka par patvaļīgas būvniecības novēršanu ir atbildīgs nekustamā īpašuma īpašnieks, piemērošanas. Senāta praksē kā piemērs tādam gadījumam, kad varētu būt pamats atkāpties no šī principa, ir norādīta situācija, kad iestādei ir zināms, ka konkrētais īpašums joprojām ir tās personas lietošanā, kura nepārprotami ir atbildīga par patvaļīgās būvniecības veikšanu (piemēram, nekustamā īpašuma nomas gadījumā). Proti, Senāts ir atzinis, ka šādā gadījumā atbilstoši taisnīguma principam pienākums novērst patvaļīgo būvniecību varētu tikt noteikts tai personai (piemēram, nomniekam), kura ir atbildīga par šīs būvniecības veikšanu (*Senāta (Administratīvo lietu departamenta kopsēde) 2019. gada 16. septembra sprieduma lietā Nr. SKA-201/2019,ECLI:LV:AT:2019:0916.A420387314.3.S, 8. punkts*). Tāpat par šādu izņēmumu Senāta praksē ir atzīta arī situācija, kurā zināms, ka patvaļīgu būvniecību veicis konkrēts kopīpašnieks. Proti, Senāts ir atzinis, ka arī gadījumā, ja patvaļīga būvniecība veikta viena kopīpašnieka atsevišķā lietošanā nodotā kopīpašuma daļā (tātad kopīpašnieks apzinās konkrētās kopīpašuma daļas atrašanos tā faktiskā varā un citiem kopīpašniekiem nav tiesiska pamata piekļūt šai kopīpašuma daļai), varētu būt saskatāms pamats pienākumu novērst patvaļīgās būvniecības sekas adresēt tam kopīpašniekam, kura atsevišķā lietošanā konkrētā kopīpašuma daļa ir nodota (*Senāta 2020. gada 30. jūnija spriedums lietā Nr. SKA-873/2020,ECLI:LV:AT:2020:0630.A420248818.10.S, 14. punkts*).

Konkrētajā gadījumā tiesa nekonstatē kādu īpašu izņēmuma situāciju, lai atzītu, ka pieteicēja kā īpašniece nav atbildīga par derīgo izrakteņu ieguvi savā īpašumā un šāda tai uzlikta atbildība būtu netaisnīga.

[10] Tiesa gan var piekrist pieteicējas norādītajam, ka tā nav vērsusies policijā tikai dēļ ceļa barjeras bojāšanas, jo no Valsts policijas Kurzemes reģiona pārvaldes Ziemeļkurzemes iecirkņa Izmeklēšanas nodaļas /grupas kārtas numurs/ inspektora 2024. gada 2. decembra lēmuma par atteikšanos uzsākt kriminālprocesu izriet, ka pieteicēja policijā ir vērsusies tieši par nelikumīgu smilts/grants ieguvi (*lietas 12.-13. lapa*), taču minētajam nav izšķirošas nozīmes, jo policijā pieteicēja vērsusies tikai pēc dienesta konstatētā fakta un sākotnējā lēmuma pieņemšanas. Kā tiesa norādīja jau iepriekš, ir neticami, ka pieteicēja kā īpašniece vairāku gadu garumā nebūtu pamanījusi derīgo izrakteņu ieguves veikšanu savā īpašumā. Šāds arguments no pieteicējas puses neliecina par pieteicēju kā par godprātīgu un rūpīgu saimnieku, kā arī neatbrīvo pieteicēju no atbildības par savu īpašumu.

[11] Kā papildu pierādījums lietā tam, ka tieši pieteicēja ir ieguvusi derīgos izrakteņus Objektā, ir /SIA Nosaukums B/ 2024. gada 2. oktobra atbilde dienestam, ka Objekta īpašnieks pēc tā iegādes lūdza /SIA Nosaukums B/ atļauju izmantot ceļu caur īpašumu /Adrese A/, lai varētu Objektu apsaimniekot; atļauja tika dota. /SIA Nosaukums B/ ir zināms, ka pieteicēja smilti izmantoja, lai veidotu brauktuvi iegādātajā īpašumā, kā arī būvniecībai citā īpašumā (*lietas 65. lapa*).

[12] Arī dienesta pārstāvja tiesas sēdē minētais Eiropas Savienības tiesas 2017. gada 13. jūlija spriedums lietā Nr. C-129/16 apstiprina principu, ka par vides kaitējumu atbildīgs ir īpašnieks, ja vien tas nevar pierādīt, izslēdzot jebkādas saprātīgas šaubas, ka viņš pats nav radījis kaitējumu (*57. punkts*).

Tiesa piekrīt dienesta pārstāvim, ka, paplašināti raugoties, šajā spriedumā ietvertās atziņas par īpašnieka atbildību var attiecināt arī uz šo lietu.

[13] Saskaņā ar Derīgo izrakteņu ieguves kārtības 66. punktu, lai iegūtu datus par iegūto derīgo izrakteņu apjomu, derīgo izrakteņu ieguvējs uzskaita transportlīdzekļu kravas un datus reģistrē uzskaites žurnālā (9. pielikums) vai gada ceturkšņa beigās topogrāfiski uzmēra platību, kurā notikusi ieguve, aprēķina iegūto apjomu un par to sastāda derīgo izrakteņu ieguves apjoma aprēķina aktu (10. pielikums). Ja pēc gada pēdējās topogrāfiskās uzmērīšanas notiek ieguve, iegūto derīgo izrakteņu daudzumu attiecina uz nākamā gada pirmo ceturksni.

Savukārt atbilstoši Derīgo izrakteņu ieguves kārtības 73. punktam, ja, iegūstot derīgos izrakteņus, nav uzskaitīts iegūto derīgo izrakteņu apjoms, dienests ir tiesīgs rakstiski pieprasīt, lai tiktu veikta ieguves vietas topogrāfiskā uzmērīšana un aprēķināts iegūtais apjoms.

Derīgo izrakteņu ieguves kārtības 74.4. apakšpunkts noteic, ka derīgo izrakteņu ieguvējs nodrošina atlikušo derīgo izrakteņu krājumu (izņemot kūdru) aprēķinu, ja ir konstatēta derīgo izrakteņu ieguve un nav sniegts šo noteikumu 66. punktā minētais pārskats vai konstatēta nelikumīga derīgo izrakteņu ieguve atradnē.

Tādējādi, ņemot vērā, ka tiesa atzina, ka dienests pamatoti atbildību par derīgo izrakteņu ieguvi Objektā ir uzlicis pieteicējai kā Objekta īpašniecei, secināms, ka dienests arī pamatoti pieteicējai ir uzlicis pienākumu veikt topogrāfisko uzmērīšanu, no iegūtajiem datiem izstrādāt topogrāfisko plānu un iesniegt to vides pārvaldē, kā arī, pamatojoties uz

topogrāfiskās uzmērīšanas datiem, veikt Objekta teritorijā iegūtā materiāla, izdalot iegūtos dabas resursus pa veidiem, aprēķinu.

[14] Ņemot vērā šajā spriedumā konstatēto un secināto, Lēmums ir atzīstams par tiesisku administratīvo aktu, un tiesai nav pamata tā atcelšanai.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.-251. pantu un 289.-291. pantu, tiesa

nosprieda

noraidīt /SIA Nosaukums A/ pieteikumu par Valsts vides dienesta ģenerāldirektora 2025. gada 6. janvāra lēmuma Nr. 7.3./CS/18/2025 „Par Valsts vides dienesta Dienvidrietumu reģionālās vides pārvaldes 2024. gada 4. septembra lēmumu Nr. 260-23/2024” atcelšanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no tā sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Liepājas tiesu namā.

Spriedums sastādīts 2025. gada 11 . jūlijā.

Tiesnese K. Brokane